

משך ההגעה לעבודה – האם אימהות לילדים בגיל הרך מעדיפות לעבוד במקומות עבודה הקרובים למקום מגוריהן?

אסנת פיקטלברג-ברמץ, חוקרת במינהל מחקר וכלכלה ומרכזת תחום נשים ומעונות יום

רקע

זמן ההגעה לעבודה והחזרה ממנה הינו פרק זמן שעל העובד להשקיע בנוסף לשעות העבודה, ואין הוא זכאי לתמורה עבור זמן זה – המעסיק אמור לשלם רק עבור הוצאות נסיעה, אך לא עבור ביטול הזמן.

כמיליון ישראלים מעל גיל 20 נוסעים במשך יותר מחצי שעה מידי בקר בדרכם לעבודה. 45% מהעובדים שנוסעים יותר מרבע שעה מדווחים שמשך ההגעה לעבודה והחזרה ממנה מפריע להם. בעצם מדובר בזמן מבוזבז – זהו זמן שהעובד היה יכול לנצל למטרות שניה, לימודים, עבודה בשעות נוספות, עבודה בבית פעילות פנאי וכדומה. הנתונים יציבים למדי מזה כעשור. לפי סקר שערכו במחלקת המחקר של אולגיובס 51% ממחפשי העבודה רואים בזמן הנסיעה לעבודה כגורם החשוב ביותר בבחירת מקום העבודה.

גברים עובדים יותר מנשים מחוץ לישוב מגוריהם ומעבירים יותר זמן בדרכים (62% לעומת 50% מהנשים), אבל נשים מעט מוטרדות יותר מבוזבז הזמן – 43% מהגברים הנוסעים רבע שעה ויותר למקום העבודה מוטרדים ממשך הנסיעה, לעומת 46% מהנשים. נראה שהדבר נעוץ בכך שנשים ברובן עדיין נושאות באחריות העיקרית לבית.

מבחינת הפרט, מרחק גדול ממקום העבודה מהווה עומס רגשי ופיזי. הזמן שמצויים בדרך, בא על חשבון זמן פנאי או זמן שהיה ניתן להשקיע בעבודה. עובדים המשתמשים בתחבורה ציבורית יכולים לנצל את זמן הנסיעה למנוחה, לקריאה ואף לעבודה, במיוחד בשנים האחרונות עם התפתחויות טכנולוגיות דוגמת מחשבים ניידים, אינטרנט אלחוטי, טלפונים סלולריים ועוד. הדבר כמובן מותנה בכך שהתחבורה הציבורית נוחה (קשה לעבוד באוטובוס בו לא נותרו מקומות ישיבה, או ברכבת עמוסה לעיפה).

מתברר שעבודה קרובה לבית היא לא רק נוחה יותר וכלכלית יותר, כי אם גם בריאה יותר. מחקרים מהשנים האחרונות מראים שעובדים המעבירים זמן רב בדרכים כדי להגיע ולחזור ממקום עבודה מרוחק, חולים יותר, שמנים יותר ופחות מרוצים מחייהם לעומת עובדים שעובדים בסמיכות לביתם¹.

¹ 'אזהרה: נסיעות ממושכות לעבודה עלולות לגרום להשמנה, מחלות ודיכאון', הילה ויסברג, The Marker, 14.6.19.

קיימים מחקרים המלמדים כי אין השפעה שלילית של זמן הנסיעה על יוממים במקרים שמרחק העבודה מהבית אינו עולה על שעת נסיעה. ישראל הנה מדינה קטנה מבחינה גיאוגרפית ומרבית היוממים, כ-85% מהם, מועסקים באזור בו הם גרים או באזור הצמוד ל².

במסמך זה נבחן האם קיימים הבדלים מגדריים בבחירת מקום העבודה ובמשך ההגעה לעבודה, ונתמקד בהורים לילדים בגיל הרך. מחקרים מורים כי נשים שהן אימהות לילדים צעירים נושאות לרוב בכפל תפקידים, הן פעילות גם בספירה הציבורית וגם האחראיות העיקריות על הספירה הביתית – הן גם עובדות בעבודה בשכר מחוץ לבית וגם מבצעות את מרבית עבודת הטיפול בילדים ובמשק הבית. לרוב האם אוספת את הילדים מהגנים או מבית הספר, כאשר הילד חולה מתקשרים תחילה לאם והיא זו שלרוב מגיעה לאסוף אותו וכדומה.

לנוכח כפל התפקידים, ועומס המטלות, אנו משערים כי אימהות יטו לבחור בעבודות הממוקמות סמוך למקום מגוריהן ואשר משך ההגעה אליהן קצר ככל הניתן, בשונה מאבות. הזמן לרוב יקר יותר עבור אם, אשר לרוב, כאשר היא נעדרת מהבית היא נאלצת לשלם על הסדרי טיפול לילדים או לתאם טיפול בילדים (של קרובי משפחה, אימהות אחרות וכדומה).

מטרות הסקירה

הסקירה נועדה לבחון את הנושאים הבאים:

- לבחון מהו שיעור האימהות לילדים עד גיל 5 המשקיעות זמן ממושך בהגעה לעבודה ולהשוות אותו לשיעור האבות. בנוסף יבדק האם משך ההגעה הארוך מטריד את האימהות.
- לבחון את משך ההגעה לעבודה לפי מגזרי אוכלוסייה ולבחון דפוסים אופייניים במגזר היהודי ובמגזר הערבי.
- לבחון את הדפוסים שלעיל לפי מספר מאפייני השכלה וסטטוס משלח היד.

מתודולוגיה

הניתוח יתבסס על הסקר החברתי של הלמ"ס משנת 2011.

השאלות להלן המופיעות בסקר יהוו בסיס לבדיקה:

250. בדרך כלל, כמה זמן לוקח לך להגיע ל>שם מקום העבודה</ מקום עבודתך (העיקרי)?

1. פחות מרבע שעה (עד 14 דקות)

2. רבע שעה עד חצי שעה (15-29 דקות)

3. חצי שעה עד שלושת רבעי שעה (30-44 דקות)

4. שלושת רבעי שעה עד שעה (45-59 דקות)

5. שעה עד שעה וחצי (60-89 דקות)

6. שעה וחצי או יותר (90 דקות או יותר)

² יוממות בישראל בשנת 2010, רונית הריס אולשק, מנהל מחקר וכלכלה, משרד התמי"ת, טרם פורסם.

7. זמן לא קבוע
8. עובד/עובדת בבית.

260. האם מפריע לך משך הזמן שלוקח לך להגיע לעבודה?

1. מפריע מאד
2. מפריע
3. לא כל כך מפריע
4. בכלל לא מפריע
5. לא ידוע/מסרב.

שלבי עבודה

1. ביצוע העיבודים הסטטיסטיים הנדרשים
2. כתיבת טיוטה ראשונה של הסקירה
3. קבלת הערות
4. כתיבת גרסה לפרסום.

לו"ז לסיום העבודה

ספטמבר 2014.